

Изъ Вѣнны Его Високопреосвященства
Архиепо. Католическій Архиепископъ
Аристархесъ изъ усердія въ даръ доставилъ
Его Превосходительству Христофору
Евхимовичу Лазареву; а отъ него прино-
шеніемъ поступаетъ въ Лазаревскій
Институтъ, восточная языковая. № 20
Сентября 1854 г. С. Петербургъ.

Տ Ո Վ, Բ Ի Թ

1949-22

11.17

11.17.1949

11.17

2437 45/

157

9283-52

2437

Տ Ո Վ Ի Ի Թ

Փ Լ Ո Ր Ի Ե Ն Ո Ի

Պ Լ Գ Ե Ս Ե Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Հ Ե Ն Ե Ը Լ

Ի Գ Բ Ո Յ Ս Բ Ի Ո Յ

Թ Ե Բ Գ Մ Ե Ն Ե Ը Ե

Լ Փ Ի Լ Գ Պ Ո Ս Ն Ե Մ Ն Ե Ը

Ի Մ Ի Թ Ո Ւ Ի Տ Է Ն

Ի Վ Ի Է Ն Ե

Ի Վ Ե Ն Ս Պ Ե Ը Տ Պ Ե Ն Ս Ե Ս Ո Ի Ե Ն Ե Ն Ե Ի

1849

120. 7872

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

И Т Р Ф

Ի ԲԱՐԵՆՆԱԸՆՆ ԸՌՈՒՐ

ՄՆԾՆԱԳԵՑՆԵՌ ԼԵՐՍԱՆԵՆՑ

ԵՂՆՈՒՆԿԵՆ ԵՒ ԼՈՅԵԿԵՊ

ՄԻՆԻՍԵՐԱՆԵՑ ԶԵԼԵՊԻՈՅ

ՏԻՒՋԵԱՆՑ

ՎԱՐԵԿԵՅՈՒՒ

ԵՐԲՈՒՆԻ ԳՐԱԹԵԼԵՍՈՒԹԵԱՆ

ՕՄՄԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Ի ՆՇԱՆԱԿ

ՄԻՐՈՅ ԵՒ ԽՆԳՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՒՐԻԷ

ՈՒԽՏ ՄԻՒԹԵՐԵԱՆՑ

Ի ՎԱԿՆԱԸ

ԱԶՆՈՒՆԱԿԱՆ ԵՒ ՄԵԾՆԱԾՈՒՔ ԻՇԽԱՆ

Ի զուարթ մարդաց՝ Ամուէի Կրեբեան ժիր պատանակ
Ըզուրբ ծաղկանց իւր յըզէ զԱսկիդարեան ըզմանեակ
Ըս իւր դրացի աշխարհին մեծ դիւցազանց Ըտաւիդ,
Որ ըզնախնին ըզգեցեալ՝ ձեմի նոցուն ի շաւիդ:
Ծի յասպարէզ Վու ելեր՝ Ըյրարատեան սիրտ ցրնծայ.
Ծանձրն Վո, Վանջ, նըշմարեա իբր հայելոջ յայս ընծայ:
Վեւ բարդաւաճ՝ մեր ազգիս եւ հոյակապ Վո զարմին
Եղեցին փառք. Ըտարդ նոր, ծաղեսցես նոր Խմարմին:
Վանձ մեծազին հայրենեաց՝ բազմութիւն սուրբ զուակի.
Ըգնիւ զպնան, որպէս Վոյն, ազնիւ եւ հունձք հաւարի:

Յոյճաննէս Պետրոս Փլորիան՝ մատենագիր Գաղղիացի՝ ծնու յամի 1755երորդի ի կողմնս Ստորին Արևնայ: Սա յաստիս մանկութեանն բուռն Տարիաներ զղինուարութեան արուեստէն . ապա յարժամ սեպուհն Պանթիերայ, առ որում նա իբրև պատանի սպասար էր մտեալ, զսաճար զբոց իւրոց բանայր առաջի նորա, այնուհետև լինէր թեւակուռ թեւամուխ ի մատենագրութիւնս եւ ի հոփուական վէպս: Առաւել քան զամենայն զայր զգրուէր Սպանիացոց, եւ ի նոցանոց լեզուէ ի գաղղիերէն անդր հաներ զՖարսութեա եւ զԵստէլ, եւ բազում հասածս անգոստին յիւրմ անտի ի ներքս խառնէր: Իբրև նորին յաջողեցան, յետ այնորիկ ձեռն եւ յայլ եւս բանաստեղծական մատենագրութիւնս արկանէր, յորոց նշանաւորք են Կումս Պոմպիլիոս, Գանդալփ Արտուզայի, Աղզի ազգի վեպք զտուարածականաց, եւ զԻւխ ամենայնի՝ Առակք . ապա ուրեմն եւ նորոգ թարգմանութիւն Տոն Գիշորայ ի Սպանիացոց բարբառոյ:

Սղբիմք մեծ անուն առաջի արգարտորով արանց ժառանգէր, բայց եւ յալմազոյնք խանտային բնոգ փառս նորա, վասն որոյ եւ բիծ եւս նորա զբոցն դնէին: Հակասարկոյք նորա յառաջում՝ յեղափոխութեանն Գաղղիացոց առ ժամանակոք բանաստեղծեանն Ռորեսպիերայ եւ ի նա եւս արկին ձեռս, այնու զի եւ սա յազնուականաց էր, եւ հանեալ զնա ի քաղցր կենակցութենէ Մուսայիցն եւ ի վոյելլութենէ մարզայ՝ եզին ի զիպահոջ, ուր զբեաց նա զԱ զպրութիւն Գուլիելմոսի Տելայ: Բայց ի հոգոց եւ ի տառապանաց բանտին զմտար մեծ առողջութեանն հասանէր: Ի կործանել Ռորեսպիերայ՝ արձակել արձակեցաւ եւ նա յազատութիւն, այլ զի խոր եւ սաստիկ էին վէրք սրտի նորա, վասն այնորիկ յետ սակաւ ժամանակի զախտս մահու ջերաներ եւ յամի 1794որդի վճարէր իսկ ի կենաց:

Իչր նա զգօն, քաղցր, բարեբարոյ եւ առարկինի: Ամենայն մտեւ նազրութիւնք նորա համակ պարզութիւն շնչն, համակ վարս քաղցունս, բարեւերս եւ աշխու: Այնպէսակ զարզու զարդարեալ է եւ այս համառօտ վեղասանութիւն, զոր նուիրեաց նա երկուց օրիորդաց: Կոմն իրի եւ մքր իբրև սուրբ իմն պարտս մեզ համարեալ ջան յանձին կալուք զպարզութիւն նորա եւ զքնական վայելութիւն լի բովանդակ եւ ի հոյ սյոր հանել ճշդիւ, եւ զհանգարտ երգիչ բարձրաբերձ լերնոյն Արևնայ եւ զփակակոց գաշտաց Մասանայ, ըստ իւրում հնչութեանն եւ ըստ մեղմական զգօնութեան սակաւիկ մի անեալ ձեւնցուցանել եւ յամենածին հովիտս Արարատայ:

ԳՌԻՔ, որ զայնք հասակի՝ ուր թօթափին ախր տըխեղծ,
 Գրաւէք լոկ բզը բնորհս եւ զանմեղ վարս ողջ անեղծ,
 Որոց միտք վաղահասք, զ' ի դիտել մէտ նրկրտախն,
 Համարին բերկրութիւն, թէ 'նդ պատշաճ պարտ ինչ կրթին,
 ԾՏովրթայն՝ նուիրական, զհին պատմութիւն լըւարուք,
 Ուր վէպ պարզ, անպաճոյճ, եւ ոչ սէր կամ՝ փառք արուզ:
 Սայ արդար, ազնիւ ճնող, սըրտիւ ցածուն, բարեկար,
 Գուր իւր լոկ առ իւր Տէր, առ իւր որդի, առ որեար:
 Ըյո, չեն ձեզ օտար լաւութիւնքս որ աստ զբնին.
 Ընթեք զքեզ, յակն արկէք դուք ըզՏովրթ առ տընին:

ԻՆՎԵՆՈՒՆԷ մինչ երբեմն աղէ տըրովք եւ յարերս
 Վաւէին ի շըղթայս ցեղքըն զոճիրս եւ զեղերս,
 Գըտանէր ոմն արդար, Տովրթ՝ նորա յորճորջանք.
 Ըս Ըստուած թըռչէին իւր բնառ կենացն վայրկեանք:

Թէպէտ ծեր, հէք, անբատ, այլ հանապաղ աջ սատար
Տընանկաց կարկառոյր, եղկելաց էր խնամատար:

Ընդ ճրգունըս ճրգունս, ընդ ճանապարհըս զանխուլ

Ելանէր իւր եղբարց վըտարանդեաց յայց անտուլ .

Օտրբն առնոյր յորդէղիր, այլուոյն խօսէր բան ողորք,

Ղեպէր անդր ուր կոչէր նեղելոյն քուք եւ բողբոք:

Մինչ նորայն ջերմք հարեալ ընդ նախանձ առնրն զահի՛

Հընէին թէ զըժնեայ վրէժ յարքայէ քեզ պահի՛ .

“Յիս ահ քան յարքայէ կայ ի Տեառնէ աւելի,

Եւ չըւտաքն, ասէ, ինձ քան զիս իսկ են սիրելի,”:

Վէպ աայր օր մի յաւուրց, զե ընդ զիշերն ընդ մըթին

Օմեռելոյ էր թաղեալ՝ որ ընկեցիկ էր՝ ըզզին .

Ի ջանից եւ յերկոց խոնջ եւ վաստակ, տրկար յոյժ,

Եւ զե ոչ ըստ չարից իւր առնութեան՝ էր իւր ոյժ,

Մեղմով զայր, առ որմոյն լինէր ի կողմն ծերս այս:

Ընդ թըւուան գարնայնոյ, մինչ դեռ նա կայրն յորայս,

Արկտակերտ ի բունոյն՝ որ ի պըրշակս անդ վերին,

Արտիտ գարշ ընկենոյր յականողերն նորին:

Ընդէն լոյս Տովբիթայ մեկնէր ի բաց յիւր յաւաց:

Նա՛ պագեալ, անտըրտունջ, երկիր ձեռին որ պատժեաց,

Մըկանես, Տէր, գոչէր, դու զիս ի բովըս խրատու .

Վրբթմընջինն ոչ հանից, քո հարուած է կենատու:

Եյս իմ աչք, տրխուր աչք, արդ ի լուսոյ սոսկ եւ սին,

Ոչ եւս այլ կանխեսցեն քան զիմ պաղէտ անդր յերկին:

Յայսմհետէ հաղիւ հազ, բարէ, հասից առ տընանկ,

Ըջնա ոչ աւսից այլ, բայց օրհնեցից ըջնա ցանկ:

Իսկ նորա մըտերիմք եւ ընտանիք իւր եւ կին,

Մինչ բըթեւ էր ըզտէգան որ խոցէին ըզհոյին,

Եւ առ ցաւ ըս նորին՝ վըշտակցութեան զեւ զն անշշ
 Մատուակել , զայն՝ որ է տառապելոց մեկնակ բոյժ ,
 Հանդիման առնեն նմա եւ զերախտիան համօրէն .
 Ո՛ր իցէ արդ , ասեն , այն հատուցմանց փոխարէն ,
 Չոր յերկնից՝ առնու թիւնք , ողորմութիւնք ընդունին :
 Հայնժամ զեւր ցուցեալ սիրտ՝ լուռ եւեթ կայր ճերտնին :
 Եւլ նոյն սիրտ որ սաստիկ կըշտամբանօք մորմնքէր ,
 Որ հըզօր առ աղէտս եւ անզօր էր առ ընգեր ,
 Օրհասի տենչանայ , ըզնոյն ժրտէ ի Տեառնէ ,
 Եզօթք իւր անզր ի վեր մինչ յԱնրսիղընն յառնէ .
 Եւ անդէն Բարձրելոյն հըշտակ սլանայ ի խնարհ :
 Ելեւորն համարեալ թէ՛ նդ հուպ թողոց է զաշխարհ ,
 Տայր կոշել զեւր որդի , որ էր դեռ եւս մանուկ ժիր ,
 Եւ պահեալ զցանկալի ամբրճութեան զանձ ընաիր ,
 Իբր այլ ոմին Հովսէփ՝ ի սարկութեան կերեալ հայ ,
 Եւ նրման Հովսէփայ ի բարոյից , ի դիմաց ,
 Նորա պէս զեղեցիկ , շընօրհայեց եւ պարկեշտ .
 Տովրիթ արկ նրմա զիրկս . անդ հընէին բարբառք հեշտ :
 Որդեան իմ , մօտ ընդ մօտ կորզեցէ մահն ըզքօ հայր .
 Չքոյդ առ իս մեծարանս՝ թող ժառանգէ զայն քո մայր .
 Նա ըզջամբըն քեզ ետ , նա վըյս որ քում յական կայ ,
 Բնդ յողով երախտեաց կաթ մի եւեթ սէր ցանկայ .
 Չինչ այլ ինչ բերկրութիւն հըշտական քան ըզգորով :
 Վիր շուք Տեառն եւ յարեաց ի նա սըրտիւ բոլորով :
 Եպաւէն լիջեր դու ցականելոյն եւ վահան ,
 Ի ձորձոց , ի հացէ քումմէ բաժին նրմա հան :
 Ի բազուկս ընկալ զօրրն , որ պաղատի եւ փարի ,
 Թէ ընչեզ՝ տաջիր շատ , թէ աղքատ ես՝ ըստ կարի :

Բնաւ զօրէնս, որդեակ իմ, բովանդակէ սոյն պատուէր :
Բայց աստէն հարկ է ինձ այլ իմն հանել քեզ ի վեր :
Ը. Գարեղ եզի վաղ՝ ի նորա բանս լոկ վըստահ՝
Վանքար տասն, որ են արդ կեանք իմ՝ եւ գոյ, ես ի պահ :
Երթի ջեր ի Հ. ազաւ եւ յետս այրէն ըզընաւ առ .
Բզքեզ թող տարցի որ ի հեռարնակ յայն գաւառ .
Խրնդրեսցես ի մեր ցեղս հաւատարիմ՝ առաջնորդ,
Այր ջանից եւ փութոյն հատուցուք մեք վարձըս յորդ :
Ընդ բանիցն՝ ել որդին, ճեպեաց ի սոհմն իւրական,
Մանուկ ոմն անճանօթ եկ զխպեցաւ առ ական,
Այր հասակ, դէմք, շնորհ՝ որ քան զմարդոյ ի վեր էր,
Իսկ եւ իսկ ըզՏուրի յանկուցեալ յինքըն զերէր .
Յանկալի՝ նորայն դեզ, աչքըն՝ ծաւիք եւ փարփառք,
Ճակատն էր լաւութեան, անբութեան կից զաղարք .
Ըմենայն որ ի նմա, անհաստանց եւ սիրուն,
Մողէր զուշ եւ զուրուշ, վերին իմն էր դժ նորուն :
ՅԱտուծոյ առաքեալ զըւարթուն էր նա դրախտի,
Գայր զընել ըզՏուրեայն յամբի զաւուրս բախտի :
Չըւարթունն, ես ըզքեզ տարայց, ասէ ցըմանուկ .
Ընդ սրմն գնայ առ հայրն . եւ ծերն՝ յաչս իւր արտասուք՝
Մերկանայ զըւր վարանս նրմա եւ զըւր տարակոյս .
Յեա յաճախ հարցփորձի՝ կարկառեալ զաջն յայրըն կոյս՝
Ընդ երկեզ իմ, ասէ, եւ ընդ կասկած մի ցամուր .
Հինօրեայ, ցաւազնոտ, յերկնից լուսոյ իսկ թափուր՝
Օպս մանկիկս ի կենաց իմոց ունիմ համօրէն .
Երկեզ այնմ՝ ղյր մի ինչ գուցէ միայն, է օրէն :
Ըյս վերջին իմ՝ զանձուս ըզքեզ եզի ոստիկան,
Ըյս, զնոյն հատուցես, սերտ յոյգ յիմում սրտի կան :

Մինչ ընդ քեզ բարբառ իմ, բերկրու թխն յանձն իմ հեղու,
 Ի ծածուկ իմն ազգի ինձ քաղցրութիւն քան զմեզու:
 Սըրտինձէ ի միտս իմ խրար գտումն խմբն ներքին.
 Թե՛ հրեշտակ առաջնորդ ունիցիք դուք երկրքին:
 Ըս, որդեակ, ի հրաժեշտ զայս՝ բարեաց քաղցրը գուշակ:
 Ղերկըս հօրն արկ Տուրի, եւ պատրաստէ ըզժողակ.
 Ընդզըրկէ եւ ըզմայրն, աչքն արտասուօք ողորկն.
 *Նոյն հետացն հրեշտակաւ անկանի նա յիւր ուղին.
 Երիցս առ ըզտեղէ, երիցս անդրէն կայր ասեր
 Օխր ողջոյնքս ճըշիւ: Հայնժամ եւ շուն տիրասեր,
 Ար միայն ի մտերմաց կայր ի արևուրն յարկի,
 Տազնապաւ ընթանայ, եւ ուղեկից դայ կարգի:

Չբւէին զօրն ողջոյն ի դաշտավայրսն յուռ թի,
 Աւր Ղերկդաթ մօրեզնեալ սրափար արեօքրն յորդի:
 Ընդ զափամբք զետղ առեալ՝ դադարեցին եւ հանդեան:
 Տուրի՝ մինչ լողանայր յարշաւասցր ջրոյն անդեան՝
 *Նըշմարեալ նըհանդ յաղթ՝ ոյր կոկորդ էր բաց անդունդ,
 Ճիւ երարձ, արձակէր ձայն՝ սրտատրախ սրտտաթունդ.
 Օբւարթունն հաս, ասէ. Բունն հար, վակժոյժ լեր անաս
 Օնըհանդէդ, զոյր տեսցես առ ոտքս քս արդ ըզմահ:
 Ըս զընդին զարիւնտոս, պիտոյ քեզ է եւ օգուտ.
 Ըն թէ յինչ պաշտօնցի, լեցիս ապա խելամուտ:
 Երբերանն հիացեալ՝ հաներ ըզբանքն վաղ յանդ.
 Յօշեր նա եւ հերձոյր, որ դեռ կայտուէր՝ ըզնըհանդ,
 Բզընդին խրնամով՝ հանեալ պահէր, եւ ընդ հուր
 Խորովեալ ըզմնացորդն առնէր անձին կերակուր:

Ուղեւօրքն յետ աւուրց՝ իրրեւ չօքան ի միամին՝
 *Նայեցեալ ընդ Հազաւ՝ ըզմահարձանսն տեսին:

Հրեշտակն անդ, շեւ հասեալ զրանց քաղաքին առաջն,
 Մի, ասէ, յուղեացուք, թէ Վարայէզ ուր հանդչի:
 Վարայէզ վաղ ուրեմն եթող ելիք զայս աւան.
 Հասուցից ես ըզքեզ յայլոյ ուրուք խճաւան:
 Մեծատանն Հազուելայ, եղբորորդւոյ քոյ իսկ հօր՝
 Վուսորը մի է Մառա, նորա ժառանգ միամօր:
 Ըսնուլ զնա՝ քան ըզնաւ մերձաւորին է արժան,
 Օնոյն օրէնք հրամայեն, ի խրնդրել զնա զիջիւր ջան:
 Յայնժամ զգօն Տուրիա պատասխանի մեղմով ետ.
 Խօսեցաւ նա զայս ձեւ. Եղբայր, պատմեմ քեզ եւեթ
 Սառայի զաղէտս որ յահանջալուր ինձ եկին.
 Իօրայէլ քաջ զիտէ զբարիս նորա, զզեզ մեկին.
 Եւս ցարզ եւթին փեսայք զիմեայք նորայն յառագաստ՝
 Յերեկոյն իսկ եղևն հրամանարեկ զիտապաստ:
 Օխնէ ընդ հայրս անցիէ, ո՛հ, թէ զնոյն կրիցեմ փաշաման:
 Օլուրթունն ասէ. Մի գողար, լուր դու զիմ հրաման:
 Ար եղին ակն ի նա, այրեալ յանսուրբ ի կրակի՝
 Շամշէին, զեղևէին ի սելր՝ զոր Տէր անարգէ.
 Օայնքը վեճ յերաւ լուծին. այլ դու, եղբայր, դու,
 Օոր օրէնք սրճնեցին փեսայութեանըն զարդու,
 Արոյ սիրտ յուղղութիւն թեքեալ ի ճիղմ հասակէ,
 Եւ ըզսէր ցածուն իմն անմեղութեամբ յրտակէ,
 Բնկաղցիս ըզՍառա. երկինք ընդ այն ոչ ցասնուն:
 Եսաց զայս, եւ անդէն ի Հազուելայ զան ի տուն:
 Երկուքեանն յանդաստակս հայցեն՝ յառեալ ի դեախն՝
 Օթեւանս հիւրասէր Արրայեցւոցըն ճեախն:
 Իսկ Հազուել՝ մինչ լուաւ, ածապարեաց ընդ առաջ,
 Օփ առ իս, բայ, լուծայք, շնորհ ունիմ ես ձեզ քաջ:

Եւլ ընդ մին ի նոցունց պշուցեալ բազում հաստեաւ,
Չճերունւոյն Վինուէի զնրկարագիրըն ծանեաւ:

Նոյնժամայն կաթիլք ինչ վեժեալ յաւայն՝ արտասուէ.

Սի, ասէր, իցէք դուք յարբայեցւոցըն դասուէ.

Չոր յաղթողն արգելու յԱսուրական ի հովիտ:

Եյո, բայ զըւարթունն: — Իսկ ճանաչէք ըզՏովիթի:

— Ո՞ր ի մէնջ տառապեալ եւ շեղեւ առնըն ծանօթ:

— Ո՞հ, գողջիք, թէ լայցեմք մեք ընդ նորա մահուն բօթ.

Կամ թէ Տէր զըլժացեալ ի վերայ մեր տուայտանաց՝

Պահէ՞ զնա կենդանի մեր տահմայնոց ի շինած:

— Կենդանի եւ ողջ է. ահա նորին խի որդի:

— Ո՞ աւուր բարեհշանն: Վեղ օրհնութիւն իմ յորդի,

Որդեակ, եկ. եկ յիմ գոգս, զի Հազուէլ քոյդ ընտանի

Փարի գքեւ, սրբոյ տան դու շառաւիղ արժանի:

Վաթսուն ամս քո հոյր մեր զօրաւիզն էր մեկնակ,

Եկ, որդեակ, յըմբռնանէլ զմեր սէր՝ նորա փոխանակ:

Ենդ կոչեաց նա զիւր կին, նա եւ ըզդուսոր աւժամայն.

Իրախ արար աւետեօք զիւր ընտանիսն ամենայն:

Կամեցաւ իւր ձեռամբ զենուլ պարարտ խոյ յօղեաց,

Եւ հիւրոցն ի պատիւ գործել անտի մեծահաց:

Սինչ զայնու էին այլք. Տուրի կայր մերձ հրեշտակին,

Հայեցաւ նա նոյ Սառա պարկեշտաղեղ՝ մեղմաղին.

Եւք աչացըն դիպեալ՝ անդ պատկասանք իւր խիոյն

Բզճակաարն մատաղ գործեաց հաճոյ շառաղոյն:

Բայց խուն ինչ իրախուսեալ, ալէկոծ ձայն իւր տակաւ,

Ո՞ Հազուէլ, զխտես դու, ասէ, զօրէնս զըտակաւ,

Նոյնօթ քեզ՝ մեր օրէն՝ զօր հեշտական առաւել

Ի կապանս ըոկ արեան թայրաթոռացըն յաւել.

Չնոցն օրէնս պահանջեմ՝, եւ՛ ես ի քոց ընտանեաց,
 Մըտերմիդ քո ցորդի՛ տալ ըզքո՛ դուստրը կամեաց .
 Ի խօսել ըզնա ինձ՝ ահա միայն իմ՝ վարձանք
 Են՛՝ անուն հօր իմոյ եւ մեծարանքս առ քեզ ցանգ :
 Եյս բարբառ՝ ճերոււնոցն հոգս իմն եւ ճուփ մեծ առթէր ,
 Եւ խոովեալ համբառնայր զարտասուայից աչս առ Տէր :
 Որն եւ դուստրն նորա յար ի միմեանս զձեռս ամին
 Եւ ըզդէմն երեսաց ծածկեալ յիւրեանց ծոց՝ թախծին :
 Եյլ հրեշտակն եւ խրախոյս, նորա ճարտար, հեշտ պատգամ
 Չնոցա յոյսն ի սրբոի արծարծանէ զամ քան զլամ .
 Վ ըշտակից նոցին լեալ՝ ետ փարաւազս, եւ վարեաց
 Ի յուշոյ ըզւարիս անցեպս յուսով՝ նոր բարեաց :
 Ընդ Հռազուէլ զարմացեալ՝ վերին ուժոյն կայր լըսեր
 Ընծանօթ պատանւոցն, ում տայր ըզշուք եւ ըզտէր :
 ՅՄնմահին իսկ անուն առնէր զնոսս ամուսին,
 Եւ օրհնեալ դողութեամբ, Տեառն ընծայէր զերկուսին :
 Ի ժամու խրնջոյից իւր ցրնծութիւն կասկածող
 Վ այրիկ մի արկ տըխուր խոր արբամութեան նորա քող :
 Սինչ ընթրեաց եղև զրաւ, առին ըզհարան եւ զփեսայ,
 Եւ տարան հանգարտիկ ի սրբակապան ըզնոսայ :
 Ուր ի դուճքս հարեալ, կործան յերեսս ի դետին,
 Պաղատանս փարելն նորա յերկինս անդր եզին .
 Դու ետուր, անուշակ ամենակալ մեր Ըստուած,
 Յնախաստեղծն՝ օգնական ըզքո՛ ձեռաց իսկ հաստուած .
 Չի տացես հանդերձեալ վըշտաց նորա մըխիթար՝
 Վաղցր անուն կոչելով՝ նմա մերթ փեսայ եւ մերթ հայր :
 Չիք, չիք մեր իրաւունք բնաւ առ այն կեանս բազմերան ,
 Որ ոչ վասըն սրբոի մարդկան, բարէ, արարան :

Ելլ տուր մեղ սէր՝ լընուլ ըզմեր պարտուցը պատշաճ՝,
 Օջրութիւն յըմբերել, դարով, զե մեք կեցցուք հաճ.
 Բազմանձին ժառանգորդս՝ Վոյ սիրողացդ ի դասու,
 Եւ աւուրս անարատս մաշեարս ի քում՝ բսպատու:

Յերկիւղած յայս պարտոյս ել ցայզն ի գլուխ ծայր ի ծայր.
 Մինչ հաւուն ի խօսել՝ այդ զառաւօտ մերկանայր,
 Եւ Հազուէլ եւ իւր կին զան ի դողել յերբի,
 Օ, ի զորդւովք փարելոյ յոյն ի նոցունց էր հեռի:
 Ելլ տեսեալ ըզնոսս, զ՝ ի քուն կային խաղաղիկ,
 Օ, ապարանս ետ ընդ ետ պըճնեն ի կողը, ի ծաղիկ:
 Օ, աւարկացըն՝ հոռէր ցընցըրկացեալ՝ վտակ արեանց.
 Եւուրս տան ըզճանօթս կարան ի տան անդ իւրեանց:

Օայն աւուրբք, զըւարթունն ի միջնաշխարհն Մարաց
 Չու առնէր՝ զՏովբիթայն առնուլ զաւանդն յետս ի բաց:
 Գարայեղ ըզնոյն ետ: Մինչ դարձ արար զըւարթուն՝
 Ի զըտանս եւ ի սէր եւ հարսանեացն ի զարդուն
 Տուրի կայր մըտախորհ եւ մենացեալ վըշտազին,
 Հառաչէր ի ծածուկ, զե չէր մտտ հայր իւր անգին:
 Ետէ յնա. Շ նորհարար դու, զն արի, երթիցուք.
 Եւանց հօր երջանիկ լինել՝ սրբախ է փրդձուկ:
 Ի խրախունս յըզփութեան, ուր յորինեալ կան կամակք,
 Բըհայրն իմ՝ անդ ցականք լն՝ տեսանեմ ես համակ.
 Ղեպեսցուք, ձեպեսցուք լինել նրմա ձեռնկալ,
 Երձակուկդ եւ հրաժեշտ ի Հազուելոյ առ ընկալ:
 Հայր է նա, դիւրաւ իսկ այնրմ՝ լինի խելամուտ,
 Թե՛ առ հայր սիրալն՝ որդի որչափ պարախ դութ:

Փութացեալ զըւարթունն հաս առ Հազուէլ անդր արագ,
 Օնա հաճեաց դառն ի չուն, որում նա կայր հակառակ:

Օտերունին հէք կարի ստիպէր, ասէր փարսօն,
 Օ՛րի դայցին միւսանդամ բախտիւցեն զիւր արեւ:
 Յանձն առնոյր Տուրիա. եւ շառաւուռնքն աւասիկ,
 Լաւ անդեայքըն բըշողք, զերդաստանիկք եւ սպասիկք՝
 Որ տըւան մանկամարդ հարսին օժիտ եւ բարձին,
 Գէ՛մ եղեալ տարադէ՛մ յԱտրեստան կոյս շարժին:
 Օլըարթ ունն՝ ընդ բնաւ մօտ՝ լինէր վարիչ որերոյն.
 Իսկ Սառա քող արկեալ, ծածկեալ զլայեաց իւր բզբոյն
 Լաւ նըստեալ նա ի նիւս տաճիկ ուղտու ի հարուստ
 Հառաւէր, եւ ճրգէր բզախզան առ մայրն ի հեռուստ.
 Փեայն՝ սիրտ ի Թընդոջ՝ ի վերայ իւր իսկ աջոյ
 Օ՛նա հանգոյց: Լաւ իւրեանց շունքն խաղայր յառաջոյ:
 Ի՛յր, էր արդ հասեալ ժամ, զի Տուրիա պատանի
 Բզիկեանս հօրն եղիկելոյ զիցէ յազնիւ պայմանի:
 Մինչ նա գնաց, ծերունին կացեալ տըրտու՛մ առանձին
 Համարէր բզնորայն դարձի վայրկեանս որ անցին:
 Հանսպազ տառապեալ՝ զրանց Վինուէի մօտ դայր նա.
 Յամբագնաց զընացիցն առաջնորդէր միշտ Ըննա.
 Ելեւորն առ ուղւոյն նըստէր միայն միայնուկ,
 Եւ անցնիւր ուղեւոր տարածանէր զիւր բազուկ.
 Վարէր գնայր անցաւորն, եւ Տովրիթ կայր անդ լուս մուս,
 Յուսոյ իմն ակն ունէր, Թէպէտ եւ այն իսկ ի զուր:
 Սողալով ընդ լերինս, որ շուրջ կային, նորա կին՝
 Օաչս յածեալ բզվայրօք՝ դէտակն ունէր որդեկին.
 Օտփայր նա, զի չետես զորդին աղեաց եւ զընտիր,
 Եւ լուէր ի լալոյ՝ անդրէն լինել ի խընդիր:
 Եւ յորդին դայր մօտէր. զիւր յամենայն ամբաստան,
 Լաւ զանդեայան արարեալ յիւրեանց հովիւան ապաստան,

Զառաջեաց հրեշտակաւ : Մօրն՝ որ դիտեր իսկ յայգուէ՝
 Զանն անկաւ յանկարծուստ, զև զայր ձեպէր ի Վրնուէ :
 Օ՛խ մի յամբ ինքն հասցէ, առ Տուբիթ անգրը պընդէր,
 Եւ լարագ քան զնա շունն՝ էր իսկ ծերոյն առնթեր,
 Նանուցեալ նա զեւր տէր՝ հաջէր կորնէր, տայր քրծինս,
 Եւնէր յայտ զգութ սիրոյն եւ զեւր խայտանս բընածինս :
 Օ՛չաչացուն հէք առնայր ի միտ յայն ձայն զոր լուսւ ,
 Թէ այրէն ի Տեառնէ, որդին ողջամբ նմա տըւաւ .
 Եւ վազեաց նա ի վեր, զողոջ՝ օտիւք եւ ընդ փոյթ՝
 Տարածեալ զիրկս՝ երթայր, ոչ առաջնորդ զոյր, ոչ մոյթ :
 Որդեակ իմ՝ զոչէր նա, դու ես, դու ես . . . : Եւ յայոցս՝
 Պատանեակն արասուօք զիմեալ զայր յիւր գողըն կոյս .
 Նօրն ըզնա ընկալաւ, զնովաւ պատեալ փարէր կայր,
 Ի ք առնայր ըզճաշակ ընդգրօկելով զնա յերկար :
 Հայրենին իւր ձեռամբ, առ չըզոյէ իւրն աչաց,
 Օ՛այն մեծ բախտ՝ զոր դեռ ոչ կարծէր բատոյդ, ճըշնարտեաց :
 Ընդուստ մայրն հասանէր՝ սիրտ ի բերան, կաթողին,
 Հրոչակեալ բարձրաձայն ըզոյն տեսիլ մեծագին,
 Եւ մենայն ակն հեղոյր խընդութեան յորդ արտասուս,
 Հրեշտակն անդ համարէր թէ յերկինս եմ, յիմ դասուս :
 Ի նուսձեղ քաղցր յուզեցն, սակ ցեղբայրն՝ Ոգին լուրջ,
 Օ՛ծերունոյն զողոջոտ զարտեւանամբ օձ դու շուրջ
 Ի զեղն նըհանդիդ, զոր քո իսկ ձեռք բազանին :
 Երկնուոր հրամանաց նորուն անայր պատանին :
 Եւ Տուբիթ նոյնհետայն տեսանէր քաղցրը զարեւ .
 Շ ընտրհէք Վեղ, գուէր, Պու Ըստուած հըգօր արգարեւ :
 Ընդ երկար մեղուցեալ՝ նդերկար եղէ չարալուկ .
 Ոսկայն արդ տեսնեմ զերկինս եւ զայս զեմ մանուկ :

Պահանամ, Բարձրեալ Տէր, քո զմտորդատէր երախտեաց,
Եւր, քաջ՝ քոյ ողորմ՝ արդարութեան քում յաղթեաց :

Եաց զայս, եւ անդէն ըսպատառքը Սառայի,
Ընդեայք, զանձք ակնակոխ լինին ճերոյն որ հայի :

Էջ պարկեշտն Սառա, եւ պատարագս նրմա բեր
Յարարոցն որ էին իւր իսկ բաժին նորարեր :

Եւ ի զուճըս խնդրեաց սէր, որհնութիւն վասն հարսին,
Օտր երկինք ընդ որդւոյ նորա եղին ի միասին :

Յարոյց, զիրկս արկ նրմա ճերն՝ որ կըրթեալ էր յապուշ,
Եւ զիմացն, եւ շնորհաց, մատաղ տիոցն ունէր ուշ :

Եւ ի նու իւր յեցեալ՝ լըսէր թէ զինչ Տէրն աւագ

Վ ըծարեաց եւ արար ընդ յաին առեալ իւր զաւակ :

Եւ յորդին յարէր յայն՝ թէ զայս եղբայր իմ ընկալ

Իբր իմ մոյթ, իմ փրկիլէ եւ հրեշտակ իմ խնամակալ :

Եւ աջնորդ էր ուղւոյս, եւ հովանի իմ կենաց,

Նոպաւ իսկ ընկալայ, զոր սերտիւ անձն իմ սիրեաց :

Նա միայն ճագեաց քեզ ըզլոյս երկնից կամարի :

Բզկին իմ նա ետ ինձ, աճ զնա առ հայր իմ բարի :

Ո՛հ. մեր սէր ջերմաջերմ զե՛նչ վճարիցէ յայս բաղկէս :

Բզգանձուց Սառայի մատուցուք մեք նրմա զկէս :

Շ ուք զնէ մեզ բարեւերն այն թէ առնու զմեր ընծայս :

Երախտեաց սակի է, թէ ընդունի այրն զայս :

Ես՛ առ ոտըս զուարթնոյն հայրն եւ մանուկն մատչին :

Շ խինելով երկոցունց՝ ընծայել զայն վարձ չմնին,

Թախանձեալ զնա՝ յընտիր առնեն զընչեցրն մր թեր :

Եւ յհրեշտակն ժրպտեալ մեղմով՝ հայի՛նդ նոցա թեր,

Սի՛ զըժգմիք, առէ, զուք, թէ չընդունիմ զայս աւանդ,

Պահեմջեր բզձեր զանձ, եւ զուղբութիւնսդ մանաւանդ :

'Երբին ձեզ լեալ առիթ՝ առին օճան լՄտուածոյ,
 Ես հրեշտակ Բարձրերոյն եմ, որում դուք էք հաճոյ:
 Կամեցաւ նա տալ ձեզ արիտուր ընդ այն զուարթ բարեաց,
 Օտր հիքոյն, աղքատին աջ ձեր բաշխեաց եւ սրբուեաց:
 Վո պարզեւք եւ քո տուրք, ո՛ր խրնամա ծերունի,
 'Ես՝ լոկ իղձք զոր առ սէր անկաճին՝ սիրտ քո ունի,
 Բնաւ յերկինս են զրոշմեալ: Չբարիս եղեալ աստ մարդկան
 Տերն յիւր ձեռքս պահէ, որպէս պահէստ նուիրական:
 Վարձոյց նա ձեզ զայս գանձս, այլ զե ի նոյն պաշտեմըք.
 Հանկը դուք բաժին այնմ որ արժաթ կամ ուտեստ չըք.
 Տուք, որով առ Մտուած մըթերիցէք դուք կըրկին.
 Աեցջիք շատ բարեշէն. անդրէն դառնամ ես յերկին:

